

LA BENEMÈRITA PER DINS

A pesar de l'acceptació de l'homosexualitat a la Guàrdia Civil, la disciplina i l'absència de llibertat encara condiciona la vida en els quarters / 16-17

PRESÈNCIA

DOSSIER: Els encants
MÚSICA: Michael Nyman
ENTREVISTA: J.N. Santaaulàlia
SOCIETAT: Fira de l'aves

Diumenge, 1

Desembre del 2002

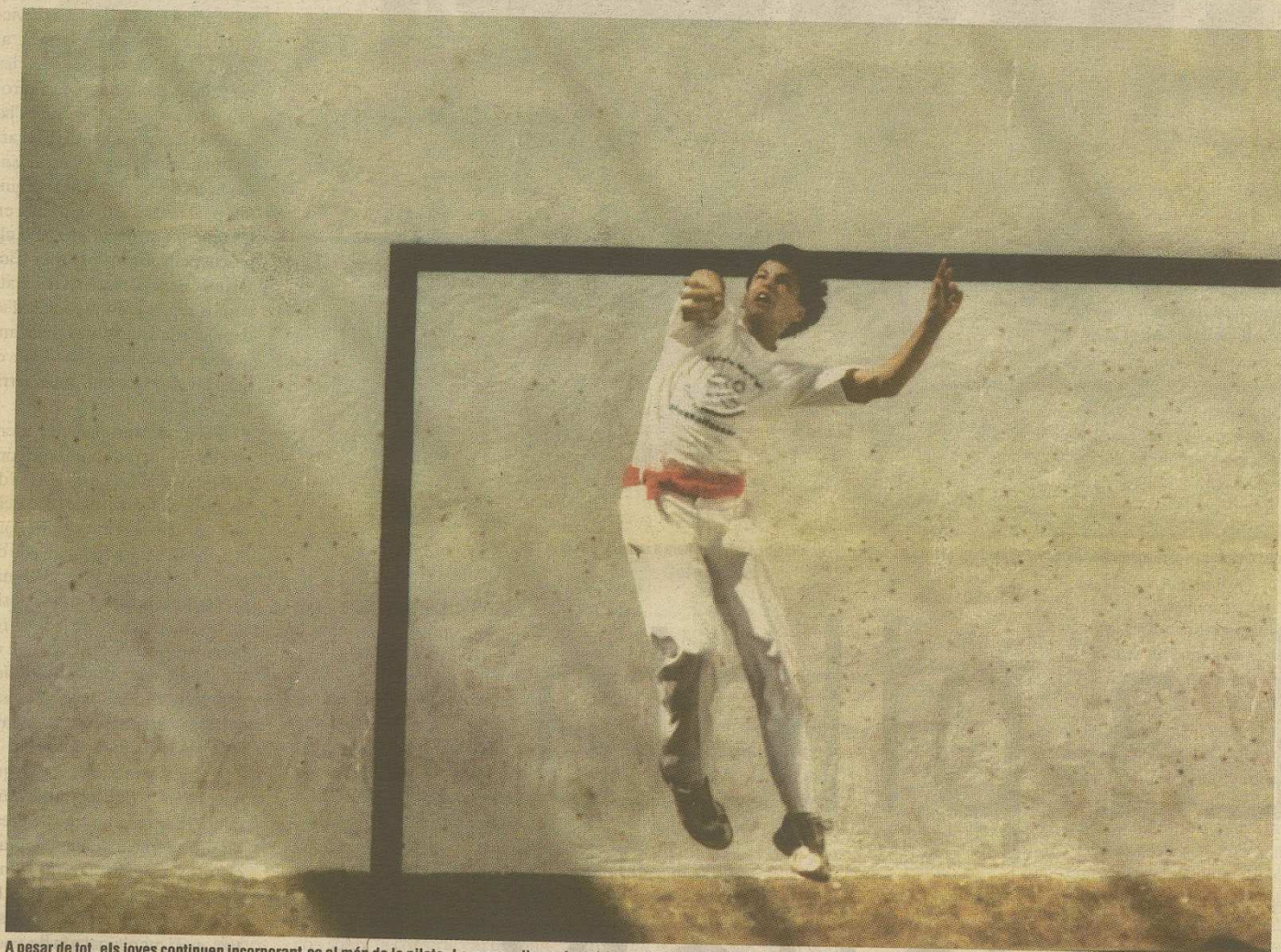
Telèfon 96 382 27 47
Fax 96 385 15 81
valencia@elpunt.com

EL PUNT

EDICIÓ
PAÍS VALENCIÀ

Número 221
Any V
2,10 euros

SETMANARI INDEPENDENT, VALENCIÀ, COMARCAL I DEMOCRÀTIC

A pesar de tot, els joves continuen incorporant-se al món de la pilota. La manca d'unes instal·lacions adequades i d'una revisió de les modalitats de joc pot hipotecar-ne el futur. / FPV

La pilota, a revisió

La mitjana d'edat dels assistents a les partides dels trinquets supera els 60 anys. La modernitat passà de llarg per les estructures de la pilota, un esport que viu d'esquena als joves i les dones / 2-6

ENTREVISTA **JORDI BOTELLA** / 11-13 • POLÍTICA **NOVES CARES** / 16-17 • SOCIETAT **ELS PAPERS DE SALAMANCA** / 18-19 • SETMANA **ACTUALITAT, AGENDA, PROPOSTES I SERVEIS** / 20-22 • CONTRA **SANTIAGO ALGADO** / 24

El mític Genovés es prepara per a la partida. Esparadrap, planxetes, cintes..., un pilotaire tarda una hora a arreglar-se les mans. / FPV.

La pilota envelleix

MODERNITAT • La supervivència de la pilota passa per la necessitat d'adaptar-se a les circumstàncies d'un esport normalitzat i la revisió de les actuals estructures.

VÍCTOR AGULLÓ

● La pilota valenciana es debat entre la modernitat i la tradició, en un equilibri difícil i no sempre calculat. Uns volen reduir-la a un polsós folklore i uns altres aspiren a fer d'aquest joc ancestral un referent, tant per al món de l'esport en general com per al País Valencià. Sigui d'una manera o d'una altra, el novembre que acaba de finalitzar pot marcar un abans i un després per a la pilota. Primerament, en el vessant purament esportiu, cal destacar la victòria del combinat valencià al Mundial de Pilota a Mà —en les modalitats de llargues, joc europeu i frontó valencià—, que s'ha disputat recentment a la regió argentina del Paranà. D'altra banda, hi ha les victòries aconseguïdes pels pilotaires valencians en les seues confrontacions amb els bascos amb ocasió de l'Open Ciutat de València. Aquests resultats demostren la gran capacitat d'adaptació dels jugadors valencians a altres modalitats, així com el gran nivell de joc que poden arribar a exhibir.

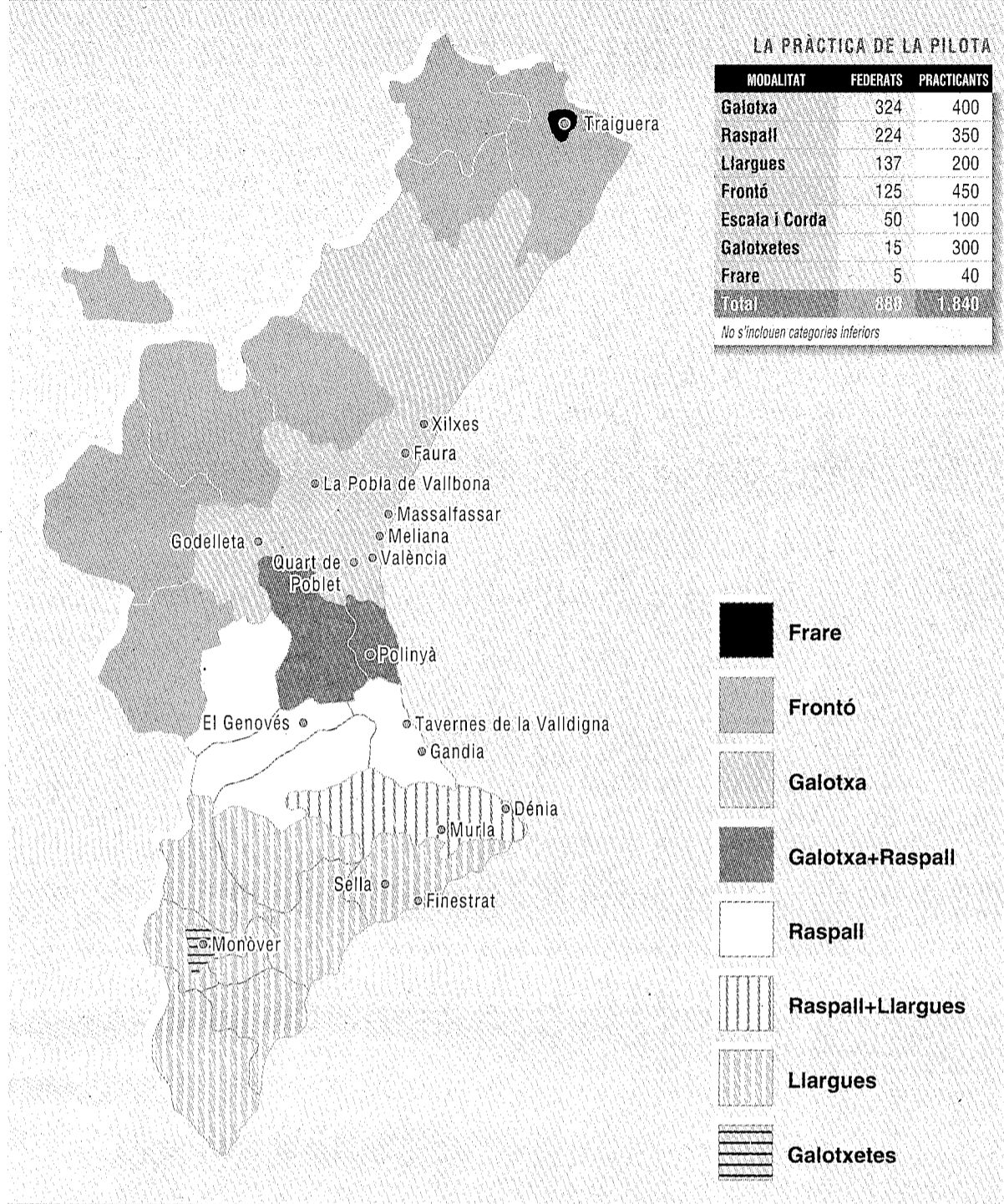
Però, malauradament, mentre els nostres pilotaires són considerats veritables artistes fora de les nostres fronteres, la situació que es viu a casa és ben diferent. Ací, la pilota va acompanyada de certes etiquetes i condicionaments que impedeixen l'expansió de la seua pràctica, de la seua repercussió social, com ara que és un esport amb regles de difícil comprensió, que només interessa a les persones majors o que danya les mans a qui juga.

Aquest panorama serà el que haurà de revertir Ramon Sedeño, que serà el responsable de presidir la Federació de Pilota durant els pròxims anys. L'estat ruïnós dels trinquets, l'absència de les dones, la falta de promoció institucional i municipal o la descoordinació entre les entitats vinculades a aquest esport seran els grans temes amb què es trobarà el nou dirigent.

Ciutat de la Pilota

Sedeño ha anunciat ja que una de les seues prioritats serà la construcció de la futura Ciutat de la Pilota. Aquest projecte és una vella aspiració de l'afició valenciana. En un principi, la Ciutat de la Pilota s'ubicaria a l'antic llit del

MODALITATS DE JOC I LOCALITATS MÉS EMBLEMÀTIQUES

LA PRÀCTICA DE LA PILOTA

MODALITAT	FEDERATS	PRACTICANTS
Galotxa	324	400
Raspall	224	350
Llargues	137	200
Frontó	125	450
Escala i Corda	50	100
Galotxetes	15	300
Frare	5	40
Total	880	1.840

No s'inclouen categories inferiors

DADES

- LES COMARQUES AMB MÉS FEDERATS
- L'Horta: 334 (jugadors)
- La Marina Alta: 80
- La Marina Baixa: 71
- La Ribera Alta: 66
- La Safor: 58
- La Ribera Baixa: 46
- El Camp de Túria: 32
- La Costera: 32
- La Vall d'Albaida: 31
- La Plana Baixa: 24
- La Foia de Bunyol: 24
- El Comtat: 14
- Les Valls del Vinalopó: 14
- L'Alacantí: 13
- La Canal de Navarrés: 12
- ASSISTÈNCIA MITJANA ALS TRINQUETS EN DIES NORMALS
- El Zurdo (Gandia): 350
- Massamagrell: 200
- Tavernes de la Valldigna: 200
- Castelló de la Ribera: 150
- Pedreguer: 60
- Pelaio (València): 60
- Carcaixent: 50
- Guadassuar: 50
- Sueca: 50
- Vila-real: 40
- PROFESSIONALS PILOTA BASCA I VALENCIANA (A MÀ)
- Basca: 120
- Valenciana: 30
- ELS SOUS
- El millor pilotaire basc cobra per jugar una partida 3.000 euros. El millor valencià (de raspall o d'escala i corda) en cobra d'eixida de 150 a 200 euros.
- LA PILOTA A EUROPA
- Països Baixos: 25.000 (practicants)
- Bèlgica: 15.000
- Irlanda: 7.000
- País Valencià: 2.600 (amb categories inferiors incloses)
- Itàlia: 1.500
- França: 1.000

d'una manera decidida i resolta, sinó més prompte folklòrica. I és que la pilota també forma part de la llengua, la història, la cultura i l'educació.

Aquesta utilització ha arribat a límits esperpèntics en els últims anys. Sense anar més lluny, recentment s'ha celebrat el centenari (fictici) de la creació de la modalitat d'escala i corda, només amb l'objectiu que determinades autoritats tingueren una nova oportunitat de lluïment. Una cita de finals del segle XIX del diari *El Mercantil Valenciano* demostra a la clara que aquesta modalitat ja era practicada el 1895:

«En el trinquete de Pelayo se verificará hoy domingo un gran partido de pelota a escalera, poren cima cuerda, entre los jugadores Galapán, Julio de Ondara y el Chato, contra Rata, Micalet, de Murla, y el Chorro, de Murla. Dada la importancia del partido queya se verificó días pasados y que tanto llamó la atención del público, y al mismo tiempo las apuestas de consideración que hay entre ambas partes, es indudable que esta tarde se verá completamente lleno dicho trinquete, que es el que mejores condiciones reúne para esta clase de juegos.» (*El Mercantil Valenciano* 23/6/1895, pàgina 2).

Els trinquets

El trinquet, junt amb el carrer, és el lloc natural per a la pràctica de la pilota. El recinte esportiu més antic que es conserva en peu al País Valencià és el trinquet de l'Olleria (finals del s. XVIII). En el llibre *El trinquet*, del periodista Llorenç Millo, es detallen els orígens d'aquest tipus de recinte. Es tracta d'un brillant estudi etnogràfic realitzat als anys huitanta.

Actualment, al País Valencià funcionen 75 trinquets dels quals només 16 continuen oferint partides professionals. El nombre de canxes que es tanquen va *in crescendo*. Alzira, Vilamarxant, Castalla o Carlet són alguns exemples de trinquets on han deixat de disputar-se partides professionals.

riu Túria, al costat de les pistes d'atletisme. Després es va assegurar que s'instal·laria a Benimaclet, prop de l'entrada de l'autovia de Puçol i de la línia de metro. Finalment, i sense cap estudi tècnic, es va decidir construir-la a Montcada, concretament a la partida de Masies.

Aquest lloc està mal comunicat, despoblat i lluny dels centres de pilota per excel·lència. Moltes veus discrepants consideren que la Ciutat de la Pilota hauria d'estar situada en una de les grans ciutats del país, com ara València,

Alacant o Gandia, localitats grans i amb una constatada tradició pilotaire.

Alguns estimen il·lògic destinar ara més de 12 milions d'euros a un únic projecte quan encara no hi ha cap trinquet públic en cap de les grans capitals valencianes. Són molts els que consideren que s'han incomplert reiteradament les promeses del conseller Taracón sobre la construcció de minitriquets en tots els centres públics de nova creació. També es critica que no s'haja fet res perquè la dona s'integrara dins el

món de la pilota, ni que s'haja facilitat l'apropament al joc del públic en general mitjançant l'ús de la pilota de badana (que no danya la mà), com es fa a les competicions falleres o de la Universitat de València amb notable èxit.

Centenari fictici

La utilització partidista de la pilota és un fet ineluctable i que es troba *au goût du jour*. Si en èpoques anteriors va ser denigrada, a partir de la transició els diferents governs autonòmics van tractar d'acostar-s'hi, però no sempre

MOMA TEATRE Teatre Nacional de Catalunya

LA CAIGUDA d'Albert Camus adaptació teatral Rodolf Sirera amb Francesc Orella direcció Carles Alfaro

ESPAI MOMA TEATRE

"Extrema calidad" EL PERIÓDICO "Un espectáculo imprescindible!" AVUI

"...un cum laude indiscutible." LA VANGUARDIA "Inolvidable" TURIA "Auténtico teatro" EL PAIS

PREMI DE LA CRÍTICA TEATRAL VALENCIANA

902 10 12 12 ENTRADA CÀMERA CATALUNYA

Entrar a un trinquet és quasi retrocedir en el temps cinquanta anys. La mitjana d'edat dels assistents raneja els seixanta anys. Les traveses endarrereixen l'inici de les partides. Normalment el joc tarda vora dues hores a posar-se en marxa respecte a l'horari fixat (per culpa de les apostes), per a desesperació d'aficionats i davant la incomprensió de nous espectadors. D'altra banda, el mal estat dels recintes, les dificultats d'accessibilitat i la falta de comoditat de les instal·lacions són la tònica general.

Situacions estranyes

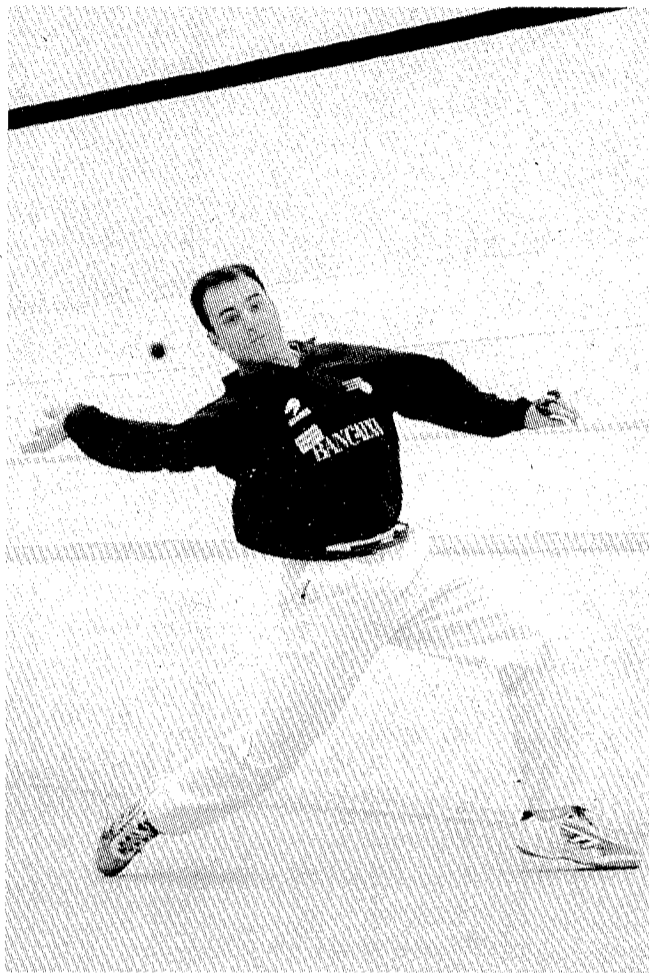
Les situacions paradoxals se succeeixen. És freqüent trobar pobles sense tradició que han construït trinquets amb pressupostos milionaris i que no han dedicat ni un euro a subvencionar o crear cap escola de pilota. Per contra, en altres localitats es combina una gran afició amb l'absència d'un recinte adequat per a la pràctica de la pilota.

Un joc únic que va vindre del nord

V.A.
 ● Al llarg de la història, diverses civilitzacions d'arreu del món han practicat diversos jocs de pilota a mà, com ara els grecs, els romans, els maies, els inuit o els egipcis. A partir d'ací, els diferents pobles s'han adaptat i han creat modalitats pròpies als seus territoris, i els han acoblat a la seua idiosincràsia i a les seues condicions naturals i culturals. En la major part dels llocs, aquestes pràctiques ancestrals ja s'han perdut en la nit dels temps. Però vet ací que, un poble, el valencià, no ha volgut deixar-se d'una de les seues senyes d'identitat més apreciades i ha sigut capaç de fer front a les prohibicions i els entrebancs històrics. Ha sabut adaptar-se a totes les èpoques i circumstàncies.

Etnografia

Arribats ací, ens trobem amb la gran pregunta a la qual cap historiador, sociòleg o etnògraf encara no ha sabut donar resposta: Quines són les causes i els factors que

La pilota ha conservat des del principi la seua espectacularitat. / E.P.

han permès al poble valencià la preservació d'un determinat tipus de joc de pilota a mà? Per què en la nostra terra i no en un altre lloc? Potser en aquests enigmes es poden trobar les solucions a les respostes d'adaptació que necessita la pilota d'ací endavant. En ells es troba la seua màgia i, en definitiva, la seua personalitat actual.

Els inicis

A falta que algun arabista demostrés el contrari, la pilota va arribar a les nostres terres amb els cavallers que acompanyaven el rei Jaume I en la seua conquesta cap al sud. Més tard, alguns il·lustres valencians, com l'humanista Lluís Vives o el predicador sant Vicent Ferrer, van parlar elogiosament de la pilota en els seus escrits. Tanmateix, no es va utilitzar l'adjectiu «valencià» aplicat al joc de pilota, fins a finals del segle XIX, tot coincidint amb la inauguració del complex de pilota basca Jai Alai a València.

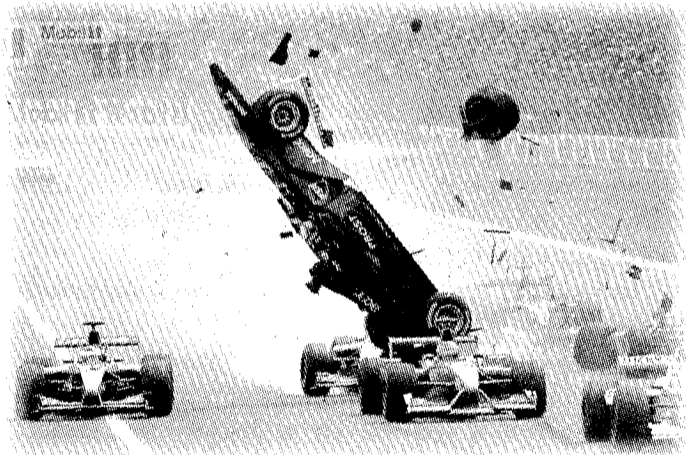
- ☐ **EDUCACIÓ**
 Dimarts 3, dimecres 4 i dijous 5 de desembre
 II JORNADES TERRITORIALS DE FORMACIÓ PERMANENT D'ADULTS
- ☐ **EXPOSICIONS**
 Divendres 13 de desembre a les 20 hores
 INAUGURACIÓ DE L'EXPOSICIÓ DE PILAR CALABUIG
 Sala A
- ☐ **MÚSICA**
 Divendres 13 de desembre a les 22.30 hores
 Collarets de Llum
 Concert de Paco Muñoz en homenatge al poeta Miquel Martí i Pol
 Entrada: 2,40 €
- ☐ **CINE**
 Diumenge 15 de desembre a les 16.30 i a les 18.30 hores
 ASTERIX Y OBELIX: MISIÓ CLEOPATRA
 Preu: 0,75 €
- ☐ **MÚSICA**
 Dissabte 21 de desembre a les 20 hores
 CONCERT DE NADAL
 Societat Musical Lira Almussafense
 Entrada lliure
- ☐ **TRADICIONS**
 Dimarts 24 de desembre a les 20 hores
 LA PORRIOTÀ
 Lloc: per tota la població
- ☐ **TEATRE**
 Dijous 26 de desembre a les 19 hores
 JOGUETS
 Companyia: Màgic 6. Director: Julio Martí
 Preu: 2,40 €

2002

DESEMBRE

Programació Cultural Centre Cultural Almussafes

ALMUSSAFES

www.elpunt.com

Quines informacions t'interessen més?

Trobaràs tota la informació classificada per seccions i, a més a més, el cercador de VilaWeb et permet recórrer la xarxa i trobar allò que més t'interessa

VILAWEB
 DIARI ELECTRÒNIC INDEPENDENT

EL PUNT
 DIGITAL

Les xiques es rebel·len contra el «masclisme» de la pilota

V.A.
 ● Són poques i entre elles no es coneixen. A penes arriben a la desena, però existeixen. Són les xiques de la pilota, una excepció en un món dominat clarament pels homes. Reivindiquen el seu dret a jugar normalment i destaquen que la seua estima per l'esport és més forta que els estereotips socials i els entrebancs que troben a l'hora de jugar.

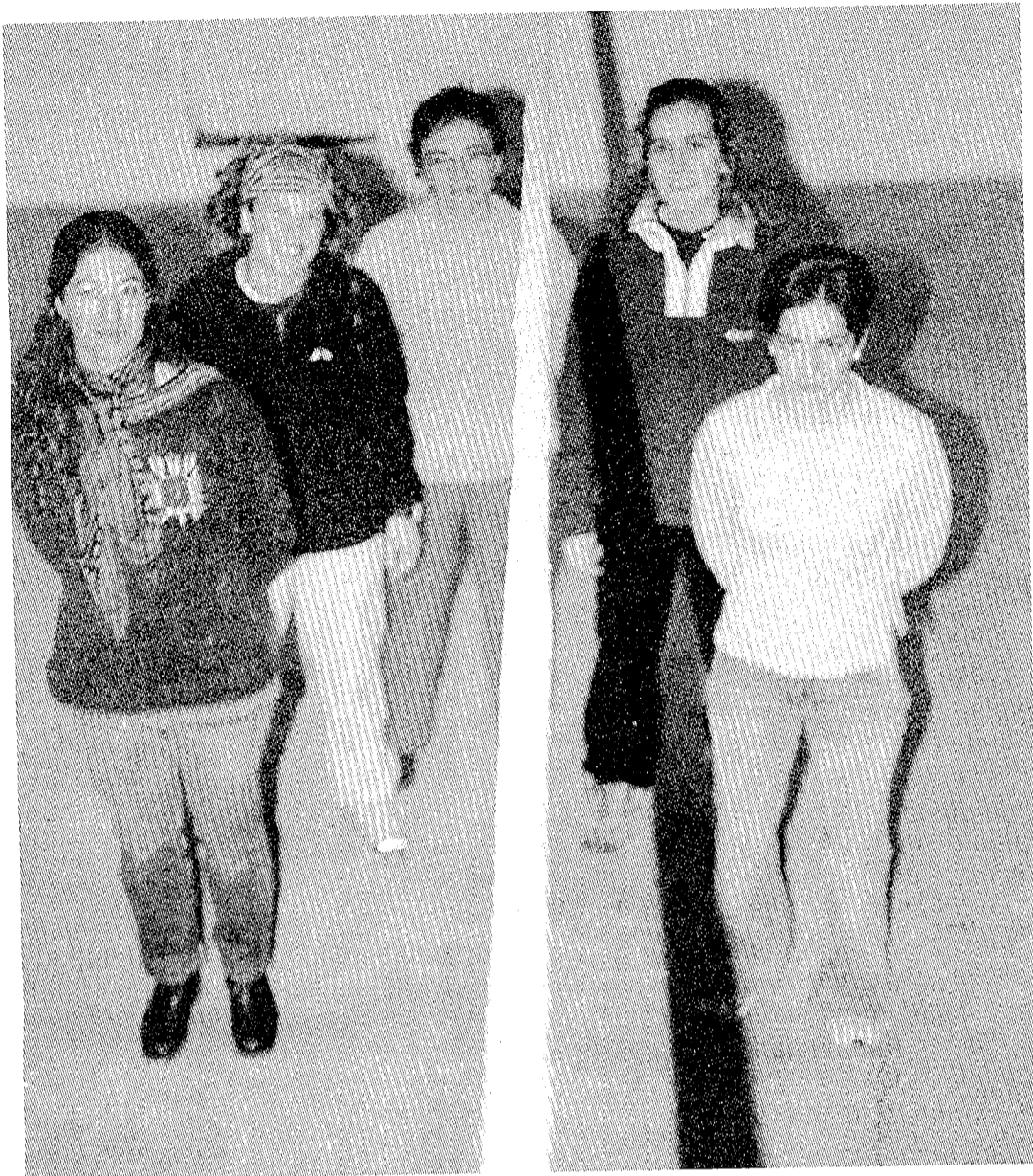
Creuen que si la gent sabera realment el que costa que una xica s'aficione a la pilota i la practique amb normalitat, de segur que les tindrien en millor consideració. No poden formar cap equip ni tenen al seu abast un campionat on poder participar.

Com no podia ser de cap altra manera, les xiques suspenen obertament aquells que fins ara no han mogut un dit perquè puguen integrar-se en el món de la pilota. Des de la desídia de la Conselleria de Cultura i Educació fins a la inhibició de molts ajuntaments, tot han sigut omissions per a les pilotaires. La cosa no millora molt en la Federació de Pilota. Les dones només salven l'expresident Biktor Iñurria, que va organitzar diversos campionats amb gran èxit ja fa vora una dècada.

«El trinquet és un espai d'homes. Les dones que hi entrem ens sentim molt observades. Només es veu gent jugant-se els diners i això no ens interessa, més prompte ens convida a abandonar la instal·lació», diu Anna Sanchis, una de les pilotaires.

Les xiques es queixen que no tenen amb qui jugar, ni tan sols amb els xics. En un esport de força com aquest, les diferències de sexe pesen.

Aniuska, Anna, Ana Belén, Elena, Mònica, Teresa, Helena o Paula no han tingut fins ara la més mínima oportunitat que els seus noms siguen tan reconeguts com els de Sarasol, Waldo o Álvaro.

Ningú ha previst l'organització de campionats femenins. / JOSÉ CUÉLLAR.

La paradoxa del frare i les galotxetes

● Les galotxetes de Monóver i el frare de Traiguera són dues modalitats de pilota valenciana que es juguen en una ubicació geogràfica molt concreta. Són tan minoritàries que es troben en perill d'extinció. Però, paradoxalment, el futur de la pilota podria beneficiar-se de la seua difusió, donat que són aptes per a tots els públics, es poden practicar a qualsevol edat i els recintes on es juga no necessiten de grans dimensions ni d'un cost elevat.

A més, les pilotes no danyen la mà i, no es necessiten cap tipus de protecció. «A les partides locals locals de Monóver, juguen més de 300 persones, amb edats entre els 10

i els 70 anys, i amb una important presència femenina, on destaquen amb escreix les germanes Ortega», destaca el president del club local, Salvador Vidal.

Per una altra banda, el frare és una modalitat que es jugava amb profusió fins a la vespra de la Guerra Civil al nord del País Valencià (Tírig, Rossell, Vinaròs) i al sud de Catalunya (Ulldecona, Godall, Amposta). Emparentat amb el frontó *paranaense*, hui només la decidida voluntat i estima del Club de Pilota de Traiguera ha permès la recuperació d'aquesta modalitat de pilota tan espectacular, que podria tindre un origen francès.

Reivindiquen el seu dret a gaudir de la pilota com qualsevol altra persona. No els fa por què en pensen els altres. Per a elles, la pilota és un món indubtablement masculista.

La més jove, Ana Belén Giner, té 19 anys i juga a Borbotó. No pensa renunciar al joc mentre ho pugua compatibilitzar amb altres activitats. Teresa García, la més gran (38 anys), s'entrena en el CP Pare Català de Benimaclet junt amb els seus fills Paula i Julio. «La pilota et permet passar una estona agradable i al mateix temps mantindre't en forma. Es pot practicar a qualsevol edat», assegura.

No tenen competicions

Elena López, una altra pilotaire, reclama la celebració de campionats femenins. «Necessitem competir entre nosaltres. Fins ara ha sigut impossible. Si no tens adversàries amb qui jugar, on està el joc?», es pregunta la jove.

Aniuska Ruiz també ha avarrit jugar «amistosos». «Si volem jugar amb serietat no podem continuar així. Sens dubte, si hi haguera competicions hi hauria una motivació afegida. Les partides et permeten conèixer altres pobles i persones i així resulta més fàcil aficionar-s'hi», diu.

Estan fartes que els únics referents de la pilota siguen els masculins. «La gent només coneix la pilota pels homes. Si volem que la dona s'integre haurem d'actuar ràpid. Cada vegada és més difícil que les xiques s'enganxen a un altre esport que no siga el futbol», destaca Anna Sanchis. Les dones s'adrecen a la Federació perquè d'una vegada afronte la discriminació que pateixen en un esport dominat en part per alguns valors d'una altra època. Al nou president, Ramón Sedeño, li demanen la posada en marxa de les mesures de promoció oportunes per a posar fi a la discriminació.

Universitat Oberta de Catalunya

La universitat sense distàncies

902 141 141

«A la pilota, només li queden dues generacions»

JOSEP LLUÍS BAUSSET / «Savi» de la pilota

V.A.
● Bausset es considera un simple aficionat, però el món de la pilota el té considerat com el major entès en aquest joc.

—Quan començà la seua afició per la pilota?

—«Em vaig iniciar a Paiporta, el poble on vaig nàixer. Allà pel 1916, hi havia molta afició a les llargues. El meu iaio em va transmetre el seu amor pel joc.

—Vostè ha vist moltes partides. Es quedaria amb alguna?

—«Tinc un record especial per una entre Genovés i el seu germà contra Antoniet d'Almasora, el Xatet de Carlet i Gómez, a Carcaixent. Era a 60 punts i anaven 55 per 30 amb val i quinze a favor del trio. Només faltava un quinze per acabar-la i, increïblement, Genovés va remuntar i es va endur els cinc jocs següents. Va guanyar espectacularment.»

—Quins canvis ha patit la pilota des de que vostè era jove?

Bausset va ser membre de l'associació universitària FUE. / FREDIESPORT.

—«Abans hi havia més ambient. Fins a la Guerra Civil, se solia jugar amb pilota de badana. Després, la de vaqueta es va fer habitual. En acabar la contesa, prohibiren el valencià en els trinquets durant molts anys. Els corredors d'apostes de Pelaio deien «azules» i «colorados», ni tan sols «rojos».

—Com estan els trinquets?

—«A València quasi ningú sap que hi ha un trinet i, menys encara, que es troba al carrer de Pelaio. El 90 per cent dels que hi van tenen més de 60 anys. Les instal·lacions haurien d'oferir més comoditats als aficionats.»

—Quin és el futur de la pilota?

—«El veig molt fosc. No hi ha recanvi generacional, als carrers dels pobles ja no es pot jugar, els xicons prefereixen anar-se'n a altres esports com el futbol, la televisió tampoc ajuda... Així, crec que la pilota no durarà més de dues generacions.»

La tecnologia modernitzarà el joc

V.A.
● L'institut de Biomecànica de València (IBV) realitzarà un estudi integral de la pilota valenciana amb la intenció de modernitzar l'esport. Es tracta de mantindre la tradició al mateix temps que s'innova. El treball se centrarà en l'anàlisi de la pilota de vaqueta, la fabricació d'un guant efectiu, la visió de les retransmissions televisives, la comoditat i accessibilitat als trinquets i el calçat dels jugadors, entre altres innovacions. L'estudi es prolongarà durant els pròxims tres anys i comptarà amb un pressupost de 258.000 euros.

Per a Biktor Iñurria, arquitecte i expresident de la Federació de Pilota, és necessari adequar el disseny dels nous trinquets a les curvatures del recinte de joc, que fins ara impossibiliten la correcta visibilitat.

Cruz Roja Española
www.cruzroja.es 902 22 22 92

Allà on veges un negatiu, hi ha un positiu

Sax
EDITORIAL

Llibres

Revistes

Monogràfics

Subscriu-te!